

Siyasal Davranış: Siyasal Katılma ve Siyasal Toplumsallaşma Üzerine Bir Değerlendirme

Süleyman ŞAHAN

© Copyright 2022

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-6965-23-2

Kitap Adı

Siyasal Davranış: Siyasal Katılma ve Siyasal Toplumsallaşma Üzerine Bir Değerlendirme

Yazar

Süleyman ŞAHAN

ORCID iD: 0000-0001-5137-0317

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

POL003000

DOI

10.37609/akya.2400

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

Dr. Onur Dölek'in aziz hatırasına...

ÖN SÖZ

Seçmenlerin siyasal davranışlarını siyasal liderlik bağlamında açıkladığım “Siyasal Liderlik: İmaj ve Seçmen Davranışları Üzerine Bir Değerlendirme” adlı kitabımın devamı niteliğindeki bu eserde siyasal davranışı, siyasal katılma ve siyasal toplumsallaşma kavramlarıyla birlikte değerlendirmeyi amaçladım. Böylelikle siyasal davranışı; siyasal liderlik, siyasal katılma ve siyasal toplumsallaşma açısından incelediğim seriyi tamamlamış olmanın mutluluğunu siz değerli okurlarla paylaşıyorum.

Siyasal katılma ve siyasal toplumsallaşma geniş bir alan yazınına sahip olan iki kavramdır. Yarım asrı deviren bu alandaki çalışmalar, biz araştırmacılara yararlanacak önemli kaynakların oluşmasını sağlamıştır. Gaziantep ilinde gerçekleştirmiş olduğum saha çalışmasının verilerini kullandığım çalışmada alan yazının tüm boyutlarını göstermeye çalışırken konular etrafında dağılmamaya özen gösterdim.

Uzun ve keyifli bir sürecin sonunda kitabımı sizlerle paylaşmanın vaktinin gelmiş olduğunu düşünüyorum. Alan yazına katkı sağlayan bir eser olması dileğiyle...

Dr. Süleyman ŞAHAN
Gaziantep, Aralık 2022

İÇİNDEKİLER

Giriş	1
-------------	---

Bölüm 1

Siyasal Katılma	3
1.1. Siyasal Katılma Kavramı.....	3
1.2. Siyasal Katılma ve Siyasal Sistem	12
1.3. Siyasal Katılmanın Düzey ve Biçimleri	16
1.3.1. Siyasal Katılım Düzeyleri	17
1.3.2. Siyasal Katılma Biçimleri	20
1.4. Siyasal Katılmayı Belirleyen Etkenler	29
1.4.1. Biyolojik-Fizyolojik Etkenler.....	30
1.4.1.1. Yaş.....	30
1.4.1.2. Cinsiyet.....	33
1.4.2. Sosyo-Ekonomik Etkenler	37
1.4.2.1. Gelir	37
1.4.2.2. Meslek.....	39
1.4.2.3. Eğitim.....	43
1.4.2.4. Yerleşim Birimi.....	49
1.4.2.5. Kitle İletişim Araçları	53
1.4.2.6. Aile	59
1.4.2.7. Grup ve Örgüt Üyeliği	60
1.4.3 Psikolojik Faktörler	63
1.4.3.1. Olumlu Psikolojik Faktörler	63
1.4.3.1.1. Siyasal GÜdü ve Siyasal Katılma	63
1.4.3.1.2. Siyasal Etkinlik ve Siyasal Katılma	64
1.4.3.1.3. Siyasal İlgi ve Siyasal Katılma	67
1.4.3.1.4. Siyasal Bilgi ve Siyasal Katılma	68

1.4.3.1.5. Sosyal Girişkenlik ve Siyasal Katılma	69
1.4.3.1.6. Vatandaşlık Görevi Duygusu ve Siyasal Katılma	69
1.4.3.1.7. Güven Duygusu ve Siyasal Katılma.....	70
1.4.3.2. Olumsuz Psikolojik Faktörler	72
1.4.3.2.1. Siyasal Yabancılaşma ve Siyasal Katılma	72
1.4.3.2.2. Anomi (Kuralsızlık-Kural Dışılık) ve Siyasal Katılma	75
1.4.3.2.3. Siyaset Dışılık (Cynicism) ve Siyasal Katılma	77
1.4.4. Siyasal ve Hukuksal Faktörler ve Siyasal Katılma	77
1.4.5. Siyasal Katılma ve Siyasal Kültür İlişkisi.....	84
1.4.5.1. Siyasal Kültürün Tanımı ve Kavramsallaştırılması.....	84
1.4.5.2. Siyasal Kültür ve Semboller Sistemi.....	93
1.4.5.3. Siyasal Kültür ve Türkiye.....	95

Bölüm 2

Siyasal Toplumsallaşma 103

2.1. Toplumsallaşma Kavramı.....	103
2.2. Siyasal Toplumsallaşma Kavramı.....	106
2.3. Siyasal Toplumlaşma Araçları	109
2.3.1. Aile.....	109
2.3.2. Arkadaş Grupları	114
2.3.3. Okul ve Eğitim Kurumları	116
2.3.4. Kitle İletişim Araçları	119
2.3.5. Siyasal/Toplumsal Dernekler ve Örgütler.....	123

Değerlendirme..... 125

Kaynaklar 129

KAYNAKLAR

- Abadan, N., Yücekök, A. (1966). 1961–1965 Seçimlerinde Büyük Şehirlerde Gelir Durumuna Göre Oy Verme Davranışları. *Ankara Üniversitesi. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 21(4), 103-118.
- Akın, M. (2009). *Siyasal Toplumsallaşma Sürecinde Gençlik –Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma-*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Alkan, T. (1979). *Siyasal Toplumsallaşma*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Alkan, T., Ergil, D. (1980). *Siyaset Psikolojisi: Siyasal Toplumsallaşma ve Siyasal Yabancılaşma*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Alkan, T. (1989). *Siyasal Bilinç ve Toplumsal Değişme*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Almond, G. (1970). *Political Development: Essays in Heuristic Theory*. Boston: Mass Little, Brown and Co.
- Almond, G. ve Verba, S. (1963). *The Civic Culture*, New Jersey: Princeton University Press.
- Almond, G., Powell, G.B., Dalton R.J. ve Stroom, K. (2003), *Comparative Politics Today, A World View*, Pearson Longman
- Almond, G. ve Powell, Jr. B. (1978). *Comparative Politics: System, Process and Policy*, (Second Edition). Boston: Mass. Little, Brown and Co.
- Althusser, L. (2000). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. (çev. Yusuf Alp, Mahmut Özışık) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Anık, C. (2000). *Siyasal İkna*, Ankara: Vadi Yayınları.
- Arslan, M. (1987). *Kutadgu-Bilig'deki Toplum ve Devlet Anlayışı*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi.
- Aziz, A. (1982). *Siyasal İletişim*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Aydın, M. (2000). *Kurumlar Sosyolojisi*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Baker, C. (2006). *Zorunlu Eğitime Hayır*. (çev. Aşegül Sönmezay) İstanbul: Ayrintı Yayınları.
- Barber, B. (1995). *Güçlü Demokrasi: Yeni Bir Çağ İçin Katılımcı Siyaset*. (çev. M. Beşikçi) İstanbul: Ayrintı Yayınları, 1995.
- Barnes, S.H. ve Kaase, M. (1979). *Political Action: Mass Participation in Five Western Democracies*. Beverly Hills California: Sage Publications.
- Bauman, Z. (1996). *Yasa Koyucular ve Yorumcular: Modernite, Postmodernite ve Entellektüeller Üzerine*. (çev. K. Atakay) İstanbul: Metis Yayınları.

- Baykal, D. (1970). *Siyasal Katılma: Bir Davranış İncelemesi*, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 302
- Biber, A. (2012). *Halkla İlişkilerde Teorik Bir Çerçeve*. Ankara: Vadi Yayınları
- Birch, A. (2007). *The Concepts and Theories of Modern Democracy*, London: Routledge.
- Boulianne, S. (2020). "Twenty years of digital media effects on civic and political participation". *Communication Research*, 47(7), 947–966.;
- Chaffee, S. H., Jackson Beck, M., Durall, J., Wilson, D. (1977). "Mass Communication in Political Socialization", Ed: S.A. Renshon, *Handbook of Political Communication*. New York: The Free Press, 223-258.
- Chenoweth, E. (2020). "The future of nonviolent resistance". *Journal of Democracy*, 31(3), 69-84.
- Çam, E. (1987). *Siyaset Bilimine Giriş*. İstanbul: Der yayınları.
- Çukurçayır, M. A. (2002). *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Dahl. R. (1963). *Modern Political Analysis*. New Jersey: Prentice Hall.
- Dahl. R. (1974). *Who Governs? Democracy and Power in an American City*. New Haven, Conn, Yale University Press
- Damlapınar, Z. ve Balcı, Ş. (2014). *Siyasal İletişim Sürecinde Seçimler, Adaylar, İmajlar*. Konya: Litaretürk Academia.
- Deth, J.V. (2021). What is Political Participation. Oxford Research Encyclopedias, <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.68>
- Dilber, F. (2011). *Siyasal Katılımda Kitle İletişim Araçlarının Seçmenlerin Üzerine Etkisi: Karaman İli Seçmenleri Üzerine Bir Alan Araştırması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Douvan, E., Ann, M., Wolker, A. McNaught. (1956). The Sense of Effectiveness in Public Affairs. *Psychological Monographs*. 70 (22).
- Dursun, D. (2012). *Siyaset Bilimi*. İstanbul: Beta.
- Dursun, D. (2016). *Siyaset Bilimi*. İstanbul: Beta.
- Easton, D. (1965). *A Framework For Political Analysis*, Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Elder, C. D. and Cobb, R. W. (1983). *The Political Uses Of Symbols*. New York: Longman.
- Elms, A. C. (1976). *Personality in Politics*. New York: Harcourt Brace Jovanovich Inc.
- Emiroğlu, A. (2006). *Toplumbilimsel Siyasa: Siyasal Sosyolojiye Giriş*. Bursa: Ekin Kitapevi.
- Erikson, K. (1986). On Work And Alienation,. *American Sociological Review*. (51),1-8.
- Erdoğan, N. (1991). *Sosyolojik Açıdan Kent İşsizliği ve Anomi*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Ergil, D. (1979). "Yabancılaşma ve Siyasal Eylem: Siyasal Eylemlerin Toplumsal Nitelikleri", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yükseköğretim Yıllık* (1977-78). 249-293.

- Foucault, M. (2015). *İktidarın Gözü*. (çev. I. Ergüden, ve F. Keskin). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Geertz, C. (1973). *The Interpretation Of Cultures*. New York: Basic Books.
- Gezen, A.K. (2020). Yeni Medya ve Siyasal Toplumsallaşma, Ed: H.Hülür ve Cem Yaşın, *Yeni Medya, Toplum ve Siyaset*, Ankara: Ütopya.
- Gidengil, E., Wass, H. ve Valaste, M. (2016). "Political Socialization and Voting the Parent-Child Link in Turnout", *Political Research Quarterly*, 69 (2), 373-383
- Gökçe, O. ve Turan, E. (2016). Siyasal Kültür, Ed: O. Gökçe. *Siyaset Sosyoloji*, Konya: Çizgi Kitapevi,157-179.
- Gülmen, Y. (1979). *Türk Seçmen Davranışı: 1960-1970*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları.
- Güven, S. (2017). "Siyasal İletişim Sürecinin Dönüşümü, Siyasal Katılım ve İletişim Teknolojileri", *The Turkish Online Of Design, Art and Communication*. 7 (2), 175-191.
- Huntington, S. (1968). *Political Order in Changing Societies*. New Haven and London: Yale University Press.
- Hyman, H. H (1969). *Political Socialization*. New York: The Free Press.
- Illich, I. (2020). *Okulsuz Toplum*. (çev. M. Özey) İstanbul: Şule Yayınları.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum Algı İletişim*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınevi.
- Kafesoğlu, İ. (1996). *Türk Millî Kültürü*. İstanbul: Boğaziçi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). *Kültürel Psikoloji*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kalaycıoğlu, E. (1983). *Karşılaştırmalı Siyasal Katılma, Siyasal Eylemin Kökenleri Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBF Yayınları.
- Kalaycıoğlu, E. (1984). *Çağdaş Siyaset Bilim, Teori, Olgu ve Süreçler*. İstanbul: Osman Akçay Matbaası.
- Kalaycıoğlu, E. ve Sarıbay, A.Y. (2019) "Tanzimat: Modernleşme Arayışı ve Politik Değişim", Ed: E. Kalaycıoğlu ve A.Y. Sarıbay, *Türk Siyasal Hayatı*, Bursa: Sentez Yayınları, 19-45
- Kalender, A. (1998). *Seçmen Tercihini Etkileyen Propaganda ve İletişim Faktörleri: Türk Seçmen Davranışı Üzerine Bir Araştırma*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Kapani, M. (2016). *Politika Bilimine Giriş*. Ankara: BB101.
- Keleş, R. (1990). *Kentleşme Politikası*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Keskin, F. (2014). *Politik İletişim Sözlüğü*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Kışlalı, A.T. (2010). *Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Kongar, E. (1972). *Toplumsal Değişme*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kosmikaa, V. and Rapeli, L. (2015). "Political Socialization and Political Interest: The Role of School Reassessed", *Journal of Political Science Education*, 11 (2), s. 141-156.
- Mardin, Ş. (2019). "Türk Siyasasını Açıklayabilecek Merkezi Bir Kavram Olarak Merkez-Çevre İlişkileri", Ed: E. Kalaycıoğlu ve A.Y. Sarıbay, *Türk Siyasal Hayatı*, Bursa: Sentez Yayınları,115-149.

- Marsh, A., Kaase, M. (1979). "Background of Political Action", Ed: S. H. Barnes, M.Kaase *Political Action: Mass Participation in Five Western Democracies*. California: Sage Publications.
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji Sözlüğü*. (çev. O. Akınhay ve D. Kömürçü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınevi.
- McQuail, D. (1994). *Kitle İletişim Kuramı (Giriş)*. (çev. A. H. Yüksel). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Kibele Sanat Merkezi Yayını.
- Milbrath, L. (1965). *Political Participation. How and Why Do People Get Involved in Politics* Chicago: Rand Mc Nally College Publishing Company.
- Milbrath, L., and Goel, M. L. (1977). *Political Participation ; How and Why Do People, Get Involved in Politics ?* Chicago: Rand Mc Nally College Publishing Company.
- Nie, N. ve Verba, S. (1989). *Siyasal Katılma, Kamuoyu Ve Oy Verme Davranışı*. (çev. İ. Turan ve T. Karamustafaoğlu). Ankara: Siyasi İlimler Türk Derneği Yayınları.
- Niray, N. ve Deniz, D. (2009). "Geçmişten Günümüze Türkiye'de Demokrasi ve Siyasal Kültür Paradigmaları". Der: N. Niray, *Siyasal Kültür Yazıları*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Oesterreich, D. (2005). "Flight Into Security: A New Approach and Measure of the Authoritarian Personality". *Political Psychology*, 26, 275-297.
- Oser, J, Grinson, A., Boulianne, S. and Halperin, E. (2022). "How Political Efficacy Relates to Online and Offline Political Participation: A Multilevel Meta-analysis", *Political Communication*.39 (49), 1-27
- Ozankaya, Ö. (1966). *Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Yönelimleri*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No: 209-191.
- Ozankaya, Ö.(1971), *Köyde Siyasal Yapı ve Toplumsal Kültür*, Ankara: Sevinç Matbaası.
- Özbudun, E. (1975). *Türkiye'de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No: 363.
- Özer, İ. ve Meder, M. (2008). *Siyasal Katılma ve Seçmen Davranışı*. İstanbul: Ege Yayınları.
- Özer, M. A. (2011). *Yirmi Birinci Yüzyılda Yönetim ve Yöneticiler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özler, H. (2014). *Siyaset Psikolojisi*. Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.
- Parry, G., Moyser, G., Day, N. (1992). *Political Participation and Democracy in Britain*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Patrick, G.M. (1984). "Political Culture", Ed: G. Sartori ,*Social Science Concept: A Systematic*. Beverly Hills: Analysis, 271-280.
- Eroğul, C. (1991), *Devlet Yönetimine Katkı Hakkı*, Ankara: İmge Kitapevi, s.13
- Pye, L.W. (1965). "Introduction: Political Culture and Political Development", Ed: L. W. Pye and S. Verba, *Political Culture and Political Development*. Princeton: Princeton University Press.
- Quintelier, E. (2013). "Engaging Adolescent in Politics: The Longitudinal Effect of Political Participation: An Analysis of Survey 16-year-olds in Belgium", *Social Science Computer Review*, 26(4), s.411-427.

- Raymond, W. (1976). *Keyword: A Vocabulary Of Culture and Society*. London: Fontana.
- Sarıbay, A. Y. ve Ögün, S. S. (2006). *Politikbilim*. Bursa: Aktüel yayınları.
- Sarıbay, A.Y. (2016). *Global Bir Bakışla Politik Sosyoloji*. İstanbul: Sentez Yayıncılık.
- Silbiger, S.L. (1977). "Peers and Political Socialization", Ed: S. A.Renshon, *Handbook of Political Socialization*. New York: The Free Press
- Şahan, S. (2021). *Siyasal Liderlik: İmaj ve Seçmen Davranışları Üzerine Bir Değerlendirme*. Konya: Literatürk Academia.
- Tatar, T. (1997). *Siyaset Sosyolojisi*. İstanbul: Turan Yayıncılık
- Teber, S. (2001) *İnsanın Hiçleşme Serüvenine Giriş: Politik-Psikoloji Notları*. İstanbul: Papirüs Yayınları.
- Tekeli, Ş. (1998). *Kadınlar İçin Yazılar*. İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Tokgöz, O. (1979). *Siyasal Haberleşme ve Kadın*. Ankara: Ankara Üniversitesi. Siyasal Bilimler Fakültesi Yayını No: 429.
- Tokgöz, O. (2014). *Siyasal İletişimi Anlamak*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Tokgöz Oya. (1978). "Siyasal Toplumsallaşmada Kitle Haberleşme Araçlarının Rolü ve Önemi", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*. 33,79-92.
- Tolan, B. (1981). *Çağdaş Toplumun Bunalımı-Anomi Ve Yabancılaşma*. Ankara: Ankara İktisadi Ve Ticaret Akademisi Yayınları.
- Topbaş, H. (2009). *David Easton'un Siyasal Sistem Teorisi Bağlamında Türkiye'de Siyasal İletişim ve Siyasal Katılma (Erzurum Seçmeni Üzerine Bir Araştırma)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Turan, E. (2016). *Siyasal Katılma*. Ed: O. Gökçe, *Siyaset Sosyoloji*. Konya: Çizgi Kitapevi, 197-211.
- Turan, İ. (1976). *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*. İstanbul: DER Yayınları, 1980.
- Turan, İ. (1996). *Demokrasi Kültürü*, İstanbul: Aybay Yayınları.
- Uğurlu, C. T. (2011). Avrupa Birliği Ülkelerinde ve Türkiye'de Vatandaşlık Eğitimi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 10 (37), 153-169.
- Uysal Sezer, B. (1984). *Siyasal Katılma ve Katılma Davranışına Ailenin Etkisi: İki Çimento Fabrikası Örneğinde Bir Deneme*. Ankara: TODAİ Yayınları No:209
- Verba, S. and Nie N. (1972). *Participation in America: Political Democracy and Social Equality*. New York: Harper and Row.
- Verba, S., Schlozman, K.L., Brady, H.E. ve Brady, H.E. (1995). *Voice and Equality: Civic voluntarism in American Politics*. Cambridge, MA: Harvard University Pres.
- Verba, S., Burns, N., Schlozman, K.L. (2003). "Unequal at Starting Line: Creating Participatory Inequalities Across Generations and Among Groups", *American Sociologist*, 34 (1), 45-69;

- Verba, S., Schlozman, K.L ve Burns, N. (2005). "Family Ties: Understanding the Intergenerational Transmission of Political Participation". Ed: A. Zuckerman, *The Social Logic of Politics: Personal Networks as Contexts for Political Behavior*. Philadelphia: Temple University Press
- Vergin, N. (1977). *Kentleşme ve Siyasal Yaşam*. Yayınlanmamış Doçentlik Tezi.
- Weiner, B. (1972). *Theories of Motivation From Mechanism to Cognition*, Chicago: Markham.
- Weiner, M. (1971). "Political Particition: Crisis of the political Process", Ed: L. Binder, S. Verba, J.S. Coleman, v.d, *Crisis and Sequences in Political Development*, New Jersey: Princeton University Press.
- Wuthnow, R. (1981). Comparative Ideology. *International Journal Of Comparative Sociology*. 22 (3-4), 121-140.
- Yalçın, Ö. (2016). "Siyasal Toplumsallaşma", Ed: Özlem Dirilen Gümüş, *Siyaset Psikolojisi*, Ankara: Nobel Yayıncılık. 321-373
- Yaylagül, L. (2006). *Kitle İletişim Kuramları*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Yeşilorman, M. (2002). *Politik Türbülans: Siyasal Olan Her Şey De Buharlaştır. Amme İdaresi Dergisi*. 35 (3), 91-111.
- Yücekök, A. (1987). *Siyasetin Toplumsal Tabanı*. Ankara: AÜSBF Basın Yayın Yüksekokulu Basımevi.
- Zincirkıran, M. (2021). *Sosyoloji*, Bursa: Dora Yayıncılık.

İNTERNET

- <https://www.tbmm.gov.tr/SandalyeDagilimi>
- https://www.researchgate.net/publication/351267856_TURKIYE_CUMHURİYETİ_MİLLETVEKİLLERİNİN_EĞİTİM_DUZEYLERİNE_ILISKIN_BIR_ANALİZ; <https://ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Hazaran2018/2018CBMV-MVAdayEgitim.pdf>; <https://www.resmiistatistik.gov.tr/detail/subject/egitim-istatistikleri/>
- <https://ysk.gov.tr/tr/milletvekili-genel-secim-arsivi/2644>